

*Dr hab. Józef Pfaff, prof. UE
Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach
Katedra Rachunkowości*

RECENZJA

rozprawy doktorskiej mgr Doroty Kędzior pt.:

"Determinanty dobrowolnego stosowania Międzynarodowych Standardów

Sprawozdawczości Finansowej w spółkach giełdowych w Polsce"

napisanej pod kierunkiem naukowym dr. hab. Mariusza Andrzejewskiego, prof. UEK

w Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie

1. Ocena problemu badawczego i wyboru tematu rozprawy

Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) są obecnie uznawane przez ponad 160 krajów świata. Coraz większa ich akceptacja i sporządzanie sprawozdań finansowych zgodnie z MSSF w praktyce gospodarczej powoduje, że standardy te są najbardziej rozpowszechnionymi i rozpoznawalnymi standardami rachunkowości.

Stosowanie MSSF zwiększa użyteczność sporządzanych sprawozdań finansowych, a tym samym umożliwia bardziej efektywną alokację kapitału. Wśród innych istotnych cech MSSF wymienia się większą porównywalność i transparentność, które ułatwiają analizę danych finansowych oraz zapewniają inwestorom wsparcie w procesie podejmowania decyzji ekonomicznych, a zwiększenie przejrzystości sprawozdań finansowych przyczynia się pośrednio do obniżenia ryzyka dla inwestorów na rynkach finansowych, zmniejszenia kosztów agencji oraz wzrostu płynności akcji. Spółki sporządzające sprawozdania finansowe według MSSF są lepiej postrzegane przez uczestników rynków kapitałowych ze względu na prezentowanie bardziej wiarygodnych i rzetelnych danych finansowych.

Obowiązujące w Polsce regulacje prawne w zakresie rachunkowości obligują wybrane (nieliczne) podmioty do sporządzania sprawozdania finansowego zgodnie z MSSF

oraz wskazują na grupę przedsiębiorstw, które mogą stosować je na zasadzie dobrowolności. I tu rodzi się pytanie – jakimi czynnikami kierują się te przedsiębiorstwa przy podejmowaniu decyzji co do dobrowolnego stosowania MSSF? W badaniach empirycznych przedmiotem analizy są różnorodne czynniki, które wpływają na stosowanie MSSF. Najczęściej analizie poddawane są zmienne o charakterze makroekonomicznym (instytucjonalnym) oraz mikroekonomicznym. Badania opisane w recenzowanej pracy wypełniają zatem lukę badawczą dotyczącą braku badań nad czynnikami mikroekonomicznymi determinującymi dobrowolne stosowanie MSSF przez polskie spółki giełdowe.

W kontekście tych rozważań, należy stwierdzić, że temat recenzowanej rozprawy, nawiązujący do determinant dobrowolnego stosowania Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej w spółkach giełdowych w Polsce jest poprawnie sformułowanym problemem badawczym, zlokalizowanym we współczesnej tematyce rachunkowości.

Celem głównym pracy jest ustalenie czynników mikroekonomicznych wpływających na dobrowolne stosowanie MSSF przez przedsiębiorstwa notowane na Giełdzie Papierów Wartościowych SA w Warszawie.

W ramach tak postawionego celu głównego, wyodrębnione zostały następujące **cele pomocnicze**:

1. Usystematyzowanie wiedzy w zakresie badań naukowych nad czynnikami o charakterze mikro- i makroekonomicznym (instytucjonalnym) determinującymi dobrowolne stosowanie MSSF.
2. Określenie zakresu dobrowolnego stosowania MSSF w spółkach notowanych na GPW.
3. Określenie mikroekonomicznych czynników wpływających na dobrowolne stosowanie MSSF w spółkach notowanych na GPW.
4. Przeprowadzenie weryfikacji empirycznej czynników mikroekonomicznych determinujących dobrowolne stosowanie MSSF.

W pracy sformułowano następującą główną hipotezę badawczą: **Determinanty o charakterze mikroekonomicznym wpływają na dobrowolne stosowanie MSSF przez spółki notowane na GPW w Warszawie.**

Niezależnie od hipotezy głównej przyjęto następujące hipotezy pomocnicze:

- H1: Rentowność pozytywnie wpływa na dobrowolne stosowanie MSSF.
- H2: Zadłużenie negatywnie wpływa na dobrowolne stosowanie MSSF.
- H3: Płynność finansowa pozytywnie oddziałuje na dobrowolne stosowanie MSSF.
- H4: Prowadzenie działalności międzynarodowej pozytywnie oddziałuje na dobrowolne stosowanie MSSF.
- H5: Możliwości rozwoju przedsiębiorstwa pozytywnie wpływają na dobrowolne stosowanie MSSF.
- H6: Efektywność operacyjna przedsiębiorstwa mierzona wskaźnikiem obrotowości aktywów pozytywnie wpływa na dobrowolne stosowanie MSSF.
- H7: Wielkość jednostki gospodarczej wywiera pozytywny wpływ na stosowanie MSSF.
- H8: Obecność dominującego inwestora zagranicznego pozytywnie oddziałuje na dobrowolne stosowanie MSSF.
- H9: Udział inwestora finansowego pozytywnie wpływa na dobrowolne stosowanie MSSF.
- H10: Zatrudnienie renomowanego audytora jako zewnętrznego biegłego rewidenta pozytywnie oddziałuje na stosowanie MSSF.
- H11: Przynależność do branży produkcyjnej pozytywnie wpływa na stosowanie MSSF.
- H12: Wiek przedsiębiorstwa pozytywnie oddziałuje na dobrowolne stosowanie MSSF.

Do realizacji celu głównego i celów pomocniczych wykorzystano takie metody badawcze jak: wnioskowanie indukcyjne i dedukcyjne, krytyczną analizę literatury przedmiotu, a także metody statystyczne: test Manna-Whitneya, test wnioskowania *chi*-kwadrat, test Fishera, współczynniki korelacji Spearmana oraz model regresji logistycznej.

Na tle tak nakreślonych problemów należy stwierdzić, że **dobór tematu rozprawy doktorskiej jest trafny, aktualny i wychodzący naprzeciw oczekiwaniom zarówno teorii jak i praktyki rachunkowości.**

2. Ocena treści rozprawy oraz realizacji celów pracy

Konstrukcja pracy została podporządkowana realizacji określonego we wstępie celu, poprzez przedstawienie treści w logicznej kolejności. Rozprawa ma charakter teoretyczno-empiryczny i składa się z czterech rozdziałów, poprzedzonych wstępem oraz podsumowanych zakończeniem (wnioskami).

W rozdziale pierwszym **„Istota, znaczenie i rozwój sprawozdawczości finansowej w teorii finansów przedsiębiorstw”** omówiono oddziaływanie najważniejszych teorii finansów i ekonomii na rachunkowość, w tym teorię agencji, teorię asymetrii informacji oraz sygnalizacji w kontekście podejmowania decyzji finansowych i roli sprawozdawczości finansowej w przekazywaniu informacji inwestorom zewnętrznym, a także teorię efektywności rynków kapitałowych oraz model CAPM i ich wpływ na zakres ujawnianych informacji w sprawozdaniach finansowych oraz na wycenę papierów wartościowych. W dalszej części rozdziału, na tle harmonizacji, standaryzacji, unifikacji oraz konwergencji w zakresie rachunkowości, scharakteryzowano genezę i rozwój Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej, przedstawiono procedurę opracowywania MSSF oraz proces wdrożenia MSSF w wybranych państwach na świecie, takich jak: Chiny, Australia, Brazylia, Kanada, Stany Zjednoczone, kraje Afryki oraz kraje Unii Europejskiej. Treść rozdziału pierwszego świadczy o umiejętnej, krytycznej analizie literatury polskiej i światowej w zakresie standaryzacji rachunkowości.

W drugim rozdziale **„Wpływ Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej na wybrane sfery funkcjonowania przedsiębiorstw i rynki kapitałowe”** zaprezentowano wpływ MSSF na różne sfery funkcjonowania przedsiębiorstw i rynki kapitałowe, przedstawiając zarówno korzyści jak i negatywne skutki stosowania MSSF. Analiza korzyści wynikających ze stosowania MSSF pozwala wskazać na zmniejszenie różnic w dostępie do informacji między inwestorem a zarządem, obniżenie kosztu kapitału, zmniejszenie możliwości zarządzania zyskami, ułatwienie wejścia na rynki zagraniczne i zwiększenie zdolności pozyskania kapitału na zagranicznych rynkach finansowych. Do negatywnych skutków stosowania MSSF zaliczono wysokie koszty ich wdrożenia i późniejszego stosowania oraz brak odpowiednio wykwalifikowanych pracowników.

W rozdziale trzecim **„Uwarunkowania dobrowolnego stosowania MSSF w teorii i praktyce gospodarczej”** na podstawie analizy literatury angielskojęzycznej z zakresu

badania nad wdrożeniem MSSF, scharakteryzowano wybrane determinanty o charakterze makroekonomicznym i mikroekonomicznym, które wskazują na ich oddziaływanie na dobrowolne stosowanie MSSF na świecie. Przedstawione w literaturze międzynarodowej wyniki badań nad oddziaływaniem czynników mikroekonomicznych na dobrowolne wdrażanie MSSF nie są jednoznaczne, co skłoniło Autorkę do podjęcia badań nad zidentyfikowaniem czynników decydujących o stosowaniu MSSF przez polskie spółki giełdowe. Podając wyniki badań przeprowadzonych przez naukowców w Niemczech, Wielkiej Brytanii oraz Stanach Zjednoczonych, wśród czynników mikroekonomicznych wskazano między innymi, że wybór renomowanego audytora do badania sprawozdania finansowego ma pozytywny wpływ na dobrowolne stosowanie MSSF (s. 125). Teza ta nie potwierdziła się w badaniach przeprowadzonych przez Autorkę na polskich spółkach giełdowych (s. 168), można więc postawić pytanie dlaczego? Jakie są tego przyczyny?

W rozdziale czwartym **„Empiryczna weryfikacja dobrowolnego stosowania MSSF w wybranych spółkach giełdowych w Polsce”**, który ma charakter praktyczny, dokonano weryfikacji empirycznej wybranych determinant o charakterze mikroekonomicznym na próbie 46 spółek notowanych na GPW w Warszawie. Poprawnie zdefiniowano cel prowadzonych badań, wprowadzono hipotezy badawcze oraz zidentyfikowano czynniki mikroekonomiczne z podziałem na finansowe i niefinansowe. Do czynników finansowych zaliczono: rentowność, zadłużenie, płynność finansową, działalność międzynarodową, możliwości rozwoju, obrotowość aktywów. Do czynników niefinansowych – obecność zagranicznego inwestora dominującego, udział inwestora finansowego (instytucjonalnego) w strukturze kapitału, wielkość przedsiębiorstwa, wiek jednostki gospodarczej, przeprowadzenie badania przez renomowanego biegłego rewidenta oraz branżę..

Ostateczne wyniki badań pozwoliły na potwierdzenie, że na dobrowolne stosowanie MSSF przez polskie spółki giełdowe oddziałują tylko niektóre zmienne mikroekonomiczne: płynność finansowa, obecność zagranicznego właściciela dominującego, obecność właściciela finansowego oraz branża. Pozostałe zidentyfikowane czynniki mikroekonomiczne (wymienione jako hipotezy szczegółowe: H1, H2, H4, H5, H6, H7, H10, H12) nie zostały zweryfikowane w analizie regresji.

Na tle otrzymanych i prezentowanych w pracy wyników badań mam pytanie do Doktorantki, czy widzi związek między wynikami swoich badań, a regulacją ustawy o rachunkowości, że decyzję w sprawie dobrowolnego stosowania MSSF podejmuje organ zatwierdzający sprawozdanie finansowe?

W rozdziale czwartym na podkreślenie zasługuje szerokie spectrum zidentyfikowanych czynników mikroekonomicznych oraz bardzo dobry warsztat badawczy bazujący na dobrze dobranych metodach statystycznych.

3. Ocena formalnej strony rozprawy

Recenzowana rozprawa doktorska składa się z czterech rozdziałów, wstępu, podsumowania oraz spisów: bibliografii, tabel, wykresów. W sumie praca obejmuje 199 stron tekstu. Treść pracy wzbogacają: 30 tabel, 3 rysunki i 1 załącznik. W zestawieniu bibliografii wykazano 300 pozycji zwartych i ciągłych, w tym zdecydowana przewaga pozycji angielskojęzycznych, 11 stron internetowych i 9 aktów prawnych.

Praca napisana jest poprawnym językiem, jasnym i zrozumiałym. Bardzo nieliczne potknięcia językowe zauważone w pracy nie zasługują na wyszczególnienie.

Konstrukcja pracy jest przemyślana, zgodna z przyjętą koncepcją i założeniami metodycznymi, zastosowano logiczną prezentację poszczególnych zagadnień, konsekwentnie dążąc do realizacji założonych celów.

4. Konkluzja

Oceniając syntetycznie całość rozprawy, stwierdzam, że temat pracy został poprawnie zlokalizowany we współczesnej tematyce badawczej nauk ekonomicznych w dyscyplinie finanse (obecnie ekonomia i finanse), cel pracy został osiągnięty.

W pracy widać wielopłaszczyznowe studia literaturowe, świadczące o opanowaniu przez Autorkę wiedzy teoretycznej z zakresu rachunkowości i finansów, a uzyskane wyniki i ich interpretacja świadczą o umiejętności samodzielnego prowadzenia badań za pomocą odpowiednio dobranych metod.

Wobec powyższego stwierdzam, że rozprawa doktorska mgr Doroty Kędzior spełnia wymogi określone w art.13 ust.1 Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki, a w szczególności stanowi

oryginalne rozwiązanie problemu badawczego i wskazuje na posiadanie przez Doktorantkę ogólnej wiedzy teoretycznej w dyscyplinie finanse, a tym samym rekomenduję Radzie Dyscypliny Ekonomia i Finanse Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie o dopuszczenie jej do publicznej obrony.

Katowice, 02.05.2022 r.

Józef Pfaff